

FOCUS

98

DE KOVEL

Trappistinnen in Brecht renoveren en verbouwen hun abdij

“Klimaatnormen en zinvol apostolaat: ook dat zijn onze zorgen”

Dirk Hanssens osb

In Brecht zijn de monialen sinds enkele weken begonnen met de verbouwingen en aanpassingen van hun klooster. Die renovatie was onontkoombaar. De huidige klimaatnormen vragen erom, maar ook het geringer aantal kloosterzusters – die zich niettemin bewust zijn van hun onvervreemdbare betekenis voor kerk en samenleving – noopte tot een ingrijpende materiële reorganisatie van de statige kloostergebouwen. Een hele uitdaging voor de zusters!

De abdij O.-L.-Vrouw van Nazareth staat in het hart van de Brechtse heide, een natuurreservaat dat na de Kalmthoutse heide het grootste is in de provincie Antwerpen. Dat alleen al vormt voor de trappistinnen, die er sinds 1950 onafgebroken bidden en werken, een reden tot grote dankbaarheid en volgehouden zorg voor hun abdij. Het neo-romaanse kloostercomplex werd gebouwd door de trappisten van Westmalle die daarvoor het typische, middeleeuwse model van Sankt Gallen kozen: een infrastructuur die de sereniteit en de inkeer bevordert, onder meer door de eenheid van stijl en de architectonische ‘omarming’ van een centrale pandhof – het symbool bij uitstek van de innerlijke vrede die de zusters dankzij hun contemplatieve levenswijze ontvangen, cultiveren en uitdragen.

Bij de stichting kwamen dertien zusters uit de Waalse abdij van Soleilmont de abdij bevolken. Roepingen bleven niet uit en spoedig telde de gemeenschap meer dan zestig zusters die het grootste deel van de abdij voor hun clausuur of slotbeleving innamen, inclusief de ruimtes voor handenarbeid, vorming en lectio divina. Daarnaast is er een gastenhuis met twintig kamers voor individuele gasten of groepen, enkele spreekkamers en een kleine monastieke winkel waar passanten en gasten de producten van het zeepbedrijfje (met de merknaam TRAPP.) maar ook badlinnen en prentkaartjes kunnen aanschaffen. En uiteraard is er een abdiijkerk waar de monialen zes keer per dag samenkomen voor de eucharistieviering en het getijdengebed.

Overleg en daadkracht

De abdij biedt eigenlijk plaats voor tachtig monialen. Vandaag telt de gemeenschap 22 kloosterzusters. Dramatisch hoeven we die inkrimping niet te noemen – af en toe dient zich nog een postulante aan –, maar dat de zusters, onder wie vier veertigers die nog hun vormingsjaren moeten afronden, zich vragen stellen bij hun ‘veel te wijde kloosterkleed waar ze bijna vijf keer in passen’, mag geen verwondering wekken.

Zuster Katharina Michiels, de abdis van Onze-Lieve-Vrouw van Nazareth, beseft dat de verantwoordelijkheid op haar schouders ligt. Om een toekomst mogelijk te maken, moet ze keuzes maken, beslissingen nemen. Er zijn al enkele jaren van overleg, uitwisseling van ervaringen (ook met andere kloosters) en onderscheiding achter de rug. Maar er komt een tijd waarin de daadkracht het verschil moet maken tussen afglijden in lethargie en hoopvol bouwen aan een nieuw verhaal.

De abdij O.-L.-V. van Nazareth in de Brechtse heide.

“Voor mij als eindverantwoordelijke is dat lang niet eenvoudig,” geeft zuster Katharina toe, “want in het huidige wereldbestel krijg je niet vanzelf de autoriteit die bij je functie hoort. Uiteraard is samenspraak nodig, en je doet er liefst langer over dan sommigen nodig achten, maar er komt een dag waarop je de knoop moet doorhakken, en dan ga je ervoor.”

De regenboog boven de trappistinnenabdij.

Klimaatvriendelijk klooster

Die jaren van overleg, gebed en onderscheiding – en vele bouwvergaderingen! – hebben uitgewezen dat de gemeenschap klaar is om de Brechtse abdij grondig te renoveren en milieuvriendelijk te maken. Zuster Katharina vat het kort en krachtig samen: “We willen minder verspreid leven over het gebouwencomplex. Daarom zullen we alle leefruimtes centreren rond de pandhof. Dit

Doorsnede van de aangepaste kerk en visualistie van de nieuwe inkom. © Architects in Motion.

betekent dat alle kamers van de zusters op de eerste verdieping rond de binnentuin vernieuwd worden. Op het gelijkvloers veranderen de kapittelzaal en de bibliotheek van bestemming, wordt de kerk verkleind en de monastieke winkel vergroot. Een goed geoutilleerde ziekenafdeling voor hulpbehoevende zusters ontbreekt niet op de plannen. En er komt ook een nieuwe toegang tot de abdij.”

Dat hier investeringen voor nodig zijn, is vanzelfsprekend. En serieuze fondsenwervingen, want de abdij kan niet rekenen op overheidssteun. Maar van de nood (de woonnormen liggen nu eenmaal veel hoger dan pakweg dertig jaar geleden) hopen de zusters ook een deugd te maken. “We beseffen dat we tegelijk ons steentje kunnen bijdragen aan een klimaatvriendelijker wereld – wat dan weer onrechtstreeks iedereen te goede komt”, vertelt zuster Katharina. “Behoort het niet tot onze scheppingsopdracht om onze ecologische voetafdruk kleiner te maken? We zullen daarom bij de renovatie met duurzame materialen werken. Ook de technieken kunnen veel beter. Zo kiezen we bijvoorbeeld voor geothermische warmtepompen, klimaatplafonds, zonnepanelen, vloerisolatie en dubbele beglazing. De gebouwen worden dus ‘groener’.”

Welbeschouwd is dit een logische keuze. Je kunt inderdaad niet staande houden dat jouw biddende gemeenschap een long vol zuurstof betekent voor een wereld waarin verwarring, corruptie en versmachtend machtsvertoon heerst, als je zelf bijdraagt aan de verspilling van energie waarvan – zoals iedereen weet – de bronnen niet onuitputtelijk zijn.

‘Niet voor onze eigen heiligheid’

Een druppel op een hete plaat? Zuster Katharina laat zich door dergelijke kritische opmerkingen niet uit het lood slaan. “Sommigen zullen zeggen dat een biddende gemeenschap geen zoden aan de dijk zet. Jazeker, contemplatieve zusters zien het gebed als hun hoofdopdracht. Of en hoe bidden helpt? Natuurlijk weten we dat God niet rechtstreeks zal ingrijpen door ons gebed. Toch denk ik dat het gebed de dynamieken in de wereld ten goede keert. Het zuivert als het ware de kosmische bloedsomloop. Wie bidt is bovendien eerder geneigd om uit het eigen centrum te stappen en zal bijgevolg de noden van anderen

Zicht op de binnentuin (pandhof). © foto: Abdij O.-L.-V. van Nazareth.

helderder voor ogen krijgen. Ik bid dan ook zelden voor mezelf. Niet voor mijn eigen heiligheid kwam ik naar het klooster, wel om mijn energie en passies te kanaliseren in een stroming die het goede bevordert. Op macroniveau vertaalt zich dat in een rechtvaardiger economisch systeem dat zoveel ellende zou kunnen voorkomen.”

De zuiverende werking van het gebed heeft in de abdij van Brecht tevens een mooie materiële uitdrukking gevonden. De zusters voorzien in hun levensonderhoud met de verkoop van ‘eerlijke’ schoonheids- en verzorgingsproducten als zeep, bodylotion en shampoo. Dat ze vaak schietgebeden mompelen bij hun werk, laat zich raden.

Inclusief religieus leven

Nadat de zusters al heel wat voorbereidende arbeid leverden en zo de kosten konden drukken, zijn sinds enkele weken de gespecialiseerde aannemers aan de slag gegaan. Abdis Katharina deelt de verbouwings- en renovatiewerken op in drie fasen. Tegen volgend jaar, hopelijk vóór Pasen maar dan toch zeker tegen Pinksteren, voorziet ze de oplevering van de woonvertrekken van de communautiteit. “De tweede fase behelst de uitbreiding van de winkel, de bouw van een nieuwe inkom en de verkleining van de kerk, met een andere schikking van het gedeelte voor de zusters en de plek waar gasten en bezoekers bij het gebed kunnen aansluiten.”

Wanneer zuster Katharina vooruitgrijpt op de derde en laatste fase – de herschikking van het gastenhuis met kamers die in een U-vorm op een tweede ‘besloten’ tuintje uitkijken – staat ze nog even stil bij de gedachte dat het contemplatieve leven van haar gemeenschap maar authentiek kan zijn als het ook een inclusief karakter heeft. “We hebben een eigen biddend leven, maar dat staat open op de wereld. Een beperkte vorm van pastoraat mogen we dus nooit uitsluiten. Maar dan liefst *in* onze abdij en rond thema’s die de kern uitmaken van ons monastieke leven: de beleving van de stilte, verdieping in de Schrift, contact met de levende Heer. Zo hadden we in het verleden al enkele keren

lectio-sessies met onze gasten, compleet met een inleiding en een moment van uitwisseling. Maar we beseffen dat het hier om een moeilijk evenwicht gaat tussen apostolaat – zeg maar: maatschappelijk nut – en zuivere contemplatie. En dat bewaken we dan ook goed.”

* * *

Op dit moment hebben de zusters echter ogen tekort om de ingrijpende renovatiewerken en de klimaataanpassingen in hun abdij te bewaken. Al is dat misschien wat overdreven gesteld. Het proces is immers goed voorbereid, de aannemers en bouwlieden zijn toegewijd en de rest ligt in Gods handen. Maar ook een beetje in de handen van hen die beseffen dat de trappistinnen niet voor henzelf verbouwen, maar voor een wereld die nood heeft aan oases van plaatsvervangend gebed, verdieping en rust. Extra financiële steun is dus altijd welkom, want de eigen reserves van de abdijsamenleving zijn ontoereikend om het hele project te kunnen dragen tot het einde toe.

Om hun restauratieproject te financieren openen de trappistinnen van de abdij O.-L.-V. van Nazareth een erfgoedrekening bij Herita. Via deze weg kunnen ze hun donateurs fiscale attesten aanbieden. Giften vanaf € 40,- per jaar geven aanleiding tot een belastingvermindering van 45% op het werkelijk gestorte bedrag (art. 145/33 WIB).

Door storting van uw gift op het **Herita-rekeningnummer BE80 7330 5894 1977** met de vermelding van de projectcode 'GIFT 110-001-296' helpt u de **monialen van Brecht** en verwerft u zelf een **fiscaal attest**.

U kunt ook steunen door uw gift rechtstreeks over te maken op rekening **BE69 4182 0250 0178** van **Abdij O.L.Vrouw van Nazareth** met vermelding 'gift renovatieproject'.

De trappistinnenabdij heeft een **ANBI status**, waardoor giften aftrekbaar zijn voor de **Nederlandse belasting**.

Meer info: www.abdijnazareth.be en <https://trapp.be>.